

ศึกษาเปรียบเทียบสิทธิ การจำกัดสิทธิ และการแบ่งทรัพย์สินมรดกตามประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดก กับคู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วย
ครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) สำนักงานศาลยุติธรรม พ.ศ.2554
บรรพ 2 มรดก ในมิติสังคมพหุวัฒนธรรม

A Comparison of Rights, Restriction of Rights and the Division of Inheritance
to the Heir under Civil and Commercial Laws, Book VI and Family and
Inheritance under Islamic Laws (Court of Justice Edition, 2011), Book II in the
Multicultural Community Context

สัญญา วัชรทักษิณ^{1*} อานิส พัฒนปรีชาวงศ์² ศรณวรนต์ สุวรรณมาศ¹
Sanya Watcharathaksin^{1*}, Anis Pattanaprichawong², Sornwarong Suwanmas¹

(Received: August 31, 2021; Revised: October 28, 2021; Accepted: November 23, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบสิทธิ การจำกัดสิทธิและการแบ่งทรัพย์สินมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดก กับคู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) สำนักงานศาลยุติธรรม พ.ศ.2554 บรรพ 2 มรดก ซึ่งเป็นการวิจัยทางเอกสารโดยเปรียบเทียบความสอดคล้องและความแตกต่างกันเป็นสำคัญ

ผลการศึกษาสามารถแบ่งประเด็นในการเปรียบเทียบสิทธิ การจำกัดสิทธิและการแบ่งทรัพย์สินมรดกออกเป็น 9 ประเด็นหลัก โดยมีความสอดคล้องกัน 2 ประเด็น คือ 1) ความหมายทรัพย์สินมรดก และ 2) การสืบทอดมรดก ในส่วนประเด็นที่มีความแตกต่างกัน 7 ประเด็น ได้แก่ 1) กฎหมายที่ใช้บังคับ 2) ทายาทตามกฎหมาย 3) การยกย้ายหรือปิดบังทรัพย์สินมรดก 4) การถูกจำกัดสิทธิไม่ได้รับมรดก 5) การตัดทายาทไม่ได้รับมรดก 6) ส่วนแบ่งทรัพย์สินมรดกของผู้สืบสันดาน บิดามารดาและสามีภริยา

¹คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์

¹Faculty of Liberal Arts, Princess of Naradhiwas University

²สถาบันอิสลามและอาหรับศึกษา

²Academy of Islamic and Arabic Studies, Princess of Naradhiwas University

*Corresponding author. E-mail: sw_thaksin@hotmail.com

และ 7) การรับมรดกแทนที่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรทำความเข้าใจและนำไปเผยแพร่ให้ความรู้ต่อชุมชนหรือหน่วยงานของรัฐเพื่อนำไปสู่ความสมานฉันท์ตามบริบทในมิติสังคมพหุวัฒนธรรม

คำสำคัญ: หลักมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก สังคมพหุวัฒนธรรม

Abstract

The purpose of this documentary research was to compare similarities and differences of rights, restriction of rights and division of inheritance under the Civil and Commercial Laws, Book VI and Family and Inheritance under Islamic Laws (Court of Justice Edition, 2011), Book II.

From the comparison, the results showed the similarities in two aspects as follows:
1) Definitions of inheritance and Division of inheritance to heirs, and the differences in seven aspects as follows: 1) Governing law, 2) Legal heirs, 3) The manipulation or concealment of inheritance, 4) Elimination of the right; not to inherit, 5) Elimination of an heir from inheriting, 6) The shares of descendants, parents and spouses and 7) Replacement of inheritance with delegation. According to the research findings, it is suggested that the involved persons should make communities and government agencies more understanding of the similarities and differences of the laws in order to bring reconciliation to the multicultural society.

Keywords: Restriction of rights and division of inheritance under the Civil and Commercial, Islamic Law on Family and Inheritance, Multicultural Society

บทนำ

มรดกเป็นทรัพย์สินทุกชนิดของผู้ตายที่มีอยู่ก่อนถึงแก่ความตาย รวมทั้งสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบต่าง ๆ เช่น กรรมสิทธิ์ในที่ดิน รถยนต์ ห้องชุด สิทธิการเช่าซื้อ ทรัพย์สินต่าง ๆ เงินฝาก ในธนาคาร เป็นต้น (ปปพ. มาตรา 1600) (พิชัย นิลทองคำ, 2550ก) ซึ่งเมื่อเจ้ามรดกตายปัญหาที่เกิดขึ้นเสมอ คือ สิทธิ การจำกัดสิทธิและการแบ่งทรัพย์สินมรดกของเจ้ามรดกให้แก่ทายาท ดังนั้นหากบุคคลเข้าใจสิทธิในการรับมรดกแล้วจะช่วยลดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอีกมากมาย นอกจากนี้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความหลากหลายในหลายด้านไม่ว่าจะทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม ส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายต้องปรับให้เข้ากับ ความหลากหลายดังกล่าว โดยเฉพาะพื้นที่สี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี จังหวัดนราธิวาส จังหวัดยะลา และจังหวัด

สตูล ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามที่มีความเชื่อและวิถีชีวิตในเรื่องการการหมั้น การสมรส การหย่า รวมทั้งการแบ่งทรัพย์สินมรดกแตกต่างจากพื้นที่อื่น และบทบัญญัติอิสลามว่าด้วยการแบ่งมรดก (พระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัดปัตตานี จังหวัดนราธิวาส จังหวัดยะลา และจังหวัดสตูล พ.ศ. 2489) กำหนดให้มีการจัดการมรดกโดยเร็วและกำหนดให้ทรัพย์สินมรดกตกเป็นกรรมสิทธิ์ของทายาท ผู้มีสิทธิรับมรดกทันทีที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้นจากการแบ่งทรัพย์สินมรดกมีหลายปัญหาสำคัญ ได้แก่ ปัญหาความไม่พอใจกับส่วนแบ่งที่ได้รับ ปัญหาการเบียดบังทรัพย์สินมรดกและปัญหาทายาทจากการแบ่งทรัพย์สินมรดกกันเอง โดยไม่เป็นไปตามบทบัญญัติกฎหมายอิสลาม (อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง, 2543)

ปัญหาดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น มีสาเหตุมาจากหลายประการ เช่น เจ้ามรดกผู้เสียชีวิตได้ทำนิติกรรม หรือพินัยกรรมให้แก่ทายาท หรือบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ทายาทในขณะยังมีชีวิตอยู่ โดยไม่ได้มีการจดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ไม่มีพยานรู้เห็น ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแบ่งทรัพย์สินมรดก ขาดความเข้าใจระหว่างทายาทด้วยกันเอง จึงทำให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อ การแบ่งทรัพย์สินมรดก หากเมื่อมีการฟ้องร้องเกิดขึ้น อาจต้องมีการนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในหมวด บรรพ 6 ว่าด้วยมรดกมาใช้บังคับกับผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามในสี่จังหวัดที่กล่าวมาข้างต้น อาจจะไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของบุคคลที่อยู่ในพื้นที่ดังกล่าว ฉะนั้น รัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงมีความจำเป็นที่ต้องทราบ และทำความเข้าใจกับบัญญัติกฎหมายอิสลาม เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับบริบทของคนในพื้นที่ โดยเฉพาะกฎหมายครอบครัว และมรดก [คู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2554 บรรพ 2] มรดกซึ่งหากผู้ชายและผู้หญิงที่นับถือศาสนาอิสลามที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดปัตตานี จังหวัดนราธิวาส จังหวัดยะลา และจังหวัดสตูล มีข้อพิพาทกันในเรื่อง ครอบครัวและมรดกให้ใช้กฎหมายอิสลามตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในเขต จังหวัดปัตตานี จังหวัดนราธิวาส จังหวัดยะลา และจังหวัดสตูล ในเรื่องครอบครัวและมรดกบังคับแทน บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัวและบรรพ 6 มรดกโดยรัฐบาล เปลี่ยนนโยบายให้นำกฎหมายอิสลามกลับมาใช้ในสี่จังหวัดใหม่อีกครั้ง ในปี พ.ศ. 2489 จึงได้มีการตรา พระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัดปัตตานี จังหวัดนราธิวาส จังหวัดยะลา และจังหวัดสตูล พ.ศ. 2489 ออกมาใช้บังคับตามพระราชบัญญัตินี้ใน มาตรา 3 และมาตรา 4 การวินิจฉัยชี้ขาดคดีแพ่งเกี่ยวด้วยเรื่องครอบครัวและมรดกอิสลามศาลชั้นต้นในสี่จังหวัด ซึ่งอิสลามศาสนิกเป็นทั้งโจทก์ และจำเลย หรือเป็นผู้เสนอคำขอในคดีไม่มีข้อพิพาทต้องใช้กฎหมาย อิสลามว่าด้วยครอบครัว และมรดกบังคับแทนประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เว้นแต่บทบัญญัติ ว่าด้วยอายุความมรดก ในการพิจารณาคดีให้ดาโต๊ะยุติธรรมนายหนึ่งนั่งพิจารณาคดีพร้อมด้วย

ผู้พิพากษา ดาโต๊ะยุติธรรมมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดข้อกฎหมายอิสลามและลงลายมือชื่อในคำพิพากษา ส่วนปัญหาข้อเท็จจริงหรือปัญหาข้อกฎหมายอื่นเป็นอำนาจของผู้พิพากษา คำวินิจฉัยของดาโต๊ะยุติธรรมในข้อกฎหมายอิสลามเป็นอันเด็ดขาด จะอุทธรณ์ฎีกาปัญหาดังกล่าวไม่ได้ ฉะนั้นในปัจจุบันนี้เมื่อมีคดีพิพาทกันเรื่องครอบครัวหรือมรดกในศาลชั้นต้นในสี่จังหวัดภาคใต้ ระหว่างคนนับถือศาสนาอิสลามด้วยกันหรือมีคดีไม่มีข้อพิพาทซึ่งผู้นับถือศาสนาอิสลามเป็นผู้ร้องขอในเรื่องครอบครัวหรือมรดกต้องใช้กฎหมายอิสลามบังคับ ไม่ใช่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัวและบรรพ 6 ว่าด้วยมรดกเหมือนเช่นปกติ แต่ทั้งนี้คู่ความทั้งหมดหรือเจ้ามรดกจะต้องเป็นคนนับถือศาสนาอิสลาม ถ้าหากคู่ความแม้แต่คนเดียวไม่ใช่ผู้นับถือศาสนาอิสลามหรือเจ้ามรดกไม่ใช่คนนับถือศาสนาอิสลามถึงแม้โจทก์จำเลยหรือผู้ร้องขอจะเป็นคนนับถือศาสนาอิสลามก็ใช้กฎหมายอิสลามบังคับไม่ได้ต้องใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว และบรรพ 6 ว่าด้วยมรดกเช่นเดียวกัน

จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่ามีการศึกษาในประเด็นปัญหา และแนวทางแก้ไขการแบ่งมรดกตามบทบัญญัติอิสลาม แต่ยังไม่มีการศึกษาเปรียบเทียบสิทธิ การจำกัดสิทธิและการแบ่งทรัพย์สินมรดกกับหลักการแบ่งมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 6 มรดก รวมถึงพื้นที่สี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม แต่ยังมีประชากรที่นับถือศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และอื่น ๆ ที่ยังต้องใช้หลักการแบ่งมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 6 มรดก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษากฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 6 ว่าด้วยการแบ่งมรดกโดยทำการเปรียบเทียบกับหลักการแบ่งมรดกตามหลักกฎหมายอิสลาม เพื่อให้เกิดความเข้าใจในสังคมพหุวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสิทธิ การจำกัดสิทธิและการแบ่งทรัพย์สินมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดก กับคู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2554 บรรพ 2 มรดก
2. เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิ การจำกัดสิทธิและการแบ่งทรัพย์สินมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดก กับคู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2554 บรรพ 2 มรดก

การทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการเปรียบเทียบสิทธิ การจำกัดสิทธิ และการแบ่งทรัพย์สินมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ บรรพ 6 มรดก กับหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัว และมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2554 บรรพ 2 มรดก เพื่อสร้างความเข้าใจในสังคมพหุวัฒนธรรม โดยทำการศึกษาจากเอกสารและข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยศึกษาเอกสารจากตัวบทกฎหมาย ตำราทางวิชาการ งานวิจัย บทความวารสาร และคำพิพากษาของศาลยุติธรรมในประเทศไทยเพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ สรุป และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเนื้อหาจากเอกสาร (Documentary research) เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ทั้งที่เป็นข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิที่มีผู้รวบรวมไว้แล้ว ได้แก่ เอกสารจากตัวบทกฎหมาย ตำราทางวิชาการ งานวิจัย บทความวารสาร และคำพิพากษาของศาลยุติธรรมในประเทศไทย เพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ สรุป และข้อเสนอแนะที่มีการบัญญัติเกี่ยวกับการแบ่งมรดก หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสื่ออินเทอร์เน็ตออนไลน์ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการอ้างอิงชั้นพื้นฐาน และนำข้อมูลที่ได้ศึกษามาประมวลผลเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับเนื้อหา และวัตถุประสงค์ในการศึกษาของผู้วิจัยโดยการเปรียบเทียบสิทธิ การจำกัดสิทธิและการแบ่งทรัพย์สินมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดก กับคู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2554 บรรพ 2 มรดก มีรายละเอียดดังนี้

1. **กฎหมายที่นำมาใช้บังคับ** ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดก มาตรา 1599 ถึง มาตรา 1755 ใช้บังคับได้ทั่วราชอาณาจักร แต่คู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2554 บรรพ 2 มรดก ข้อ 422 ถึงข้อ 462 ใช้ในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีแพ่งเกี่ยวกับครอบครัวและมรดกอิสลามเฉพาะที่ศาสนิกชนเป็นทั้งโจทก์และจำเลยหรือเป็นผู้เสนอคำขอในคดีไม่มีข้อพิพาทให้ใช้กฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดกตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลาและสตูล พ.ศ. 2489 บังคับแทนบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 851/2551 แม้คดีเกิดขึ้นในเขตจังหวัดสตูลและผู้ร้องเป็นอิสลาม ศาสนิกเริ่มต้นคดีอย่างไม่มีข้อพิพาท โดยยื่นคำร้องขอเป็นผู้จัดการมรดกตามพินัยกรรมของนายทวิ ผู้ตายซึ่งเป็นอิสลามศาสนิกก็ตาม แต่เมื่อมีการคัดค้านของผู้คัดค้านที่ 1 ก็มีผลทำให้คดีกลายเป็นคดี มีข้อพิพาทตาม ป.วิ.พ มาตรา 188(4) โดยผู้ร้องและผู้คัดค้านเป็นคู่ความ เมื่อปรากฏว่าผู้คัดค้านที่ 1 ซึ่งมีฐานะเสมือนจำเลยนับถือศาสนาพุทธจึงไม่ใช่อิสลามศาสนิก จึงไม่ต้องด้วยมาตรา 3 ของพ.ร.บ. ว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลาและสตูล พ.ศ. 2489 ถือไม่ได้ว่าเป็นคดีแพ่งเกี่ยวด้วยเรื่องครอบครัวและมรดกของอิสลามศาสนิก ต้องใช้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 บังคับแก้คดี

2. ความหมายของมรดก การสืบทอดมรดกและทายาทตามกฎหมาย

ตามหลักประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดก คือ กองมรดกของผู้ตาย ได้แก่ ทรัพย์สินทุกชนิด ตลอดทั้งสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบต่าง ๆ เว้นแต่เป็นการเฉพาะตัวของผู้ตายโดยแท้ (ป.พ.พ. มาตรา 1600) เว้นแต่บุคคลใดได้ทำพินัยกรรมจำหน่ายทรัพย์มรดกเสียทั้งหมดแล้ว ให้ถือว่า บรรดาทายาทโดยธรรมผู้ที่ไม่ได้รับประโยชน์จากพินัยกรรมเป็นผู้ถูกตัดไม่ให้รับมรดก (ป.พ.พ.มาตรา 1608) ซึ่งมีความสอดคล้องตามหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2554 บรรพ 2 มรดกทรัพย์สินทั้งหมดที่ตกทอดแก่ผู้รับมรดกตามกฎหมายของผู้ตาย โดยไม่รวม ทรัพย์สินที่ผู้ตายทำอะกัฟ (บริจาค) ไปแล้ว หรือโอนกรรมสิทธิ์ให้บุคคลอื่นไปแล้ว โดยการยกให้ จำหน่าย ขายแลกเปลี่ยนหรือนิติกรรมอื่น ๆ ที่ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ตามกฎหมายนี้ [คู่มือ หลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2554 บรรพ 2 มรดก ข้อ 428]

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 583-584/2535, 244/2522 ทรัพย์สินที่ผู้ตายให้แก่ผู้ใดระหว่างมีชีวิต ไม่เป็นมรดก จึงไม่ตกทอดแก่ทายาทและเจ้ามรดกจะทำพินัยกรรมยกทรัพย์ดังกล่าวให้ผู้อื่นอีกไม่ได้ (วิเชียร ตีระอุดมศักดิ์, 2563)

3. การสืบทอดมรดก มีความคล้ายคลึงทั้งสองหลักกฎหมาย โดยบุคคลใดตายมรดกของ บุคคลนั้นตกทอดแก่ทายาท (ป.พ.พ. มาตรา 1599 วรรคแรก)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1619/2506 ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1599 ทายาทย่อมได้สิทธิในทรัพย์ มรดกตั้งแต่เจ้ามรดกตาย แม้ยังไม่ได้จดทะเบียนสิทธินั้น ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1299 ก็ตาม (อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง, 2543)

4. ทายาทตามกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดก ระบุทายาท ตามกฎหมาย มี 2 ประเภท คือ 1 ทายาทโดยธรรม 2 ทายาทโดยพินัยกรรม (ป.พ.พ. มาตรา 1603)

แต่ตามคู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม พ.ศ. 2554) บรรพ 2 มรดก เพิ่มทายาทประเภทที่สาม คือ องค์การของรัฐ แม้องค์กรที่ไม่เป็นนิติบุคคลก็ตาม (ข้อ 429) นอกจากนี้บุคคลที่นับถือศาสนาอิสลามไม่มีสิทธิที่จะรับมรดกจากคนต่างศาสนาได้ [คำอธิบายหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2559 เล่ม 2 ข้อ 433 น. 146] หมายเหตุ ทายาทโดยพินัยกรรมต้องเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลเท่านั้น แต่ถ้าผู้รับพินัยกรรมไม่ใช่บุคคลหรือนิติบุคคลไม่อาจทรงสิทธิเหนือทรัพย์สินได้ พินัยกรรมนั้นก็ไม่มีผลบังคับ (อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง, 2543)

5. การยกย้ายหรือปิดบังทรัพย์สินมรดก ตามหลักประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดก ทายาทคนใดยกย้ายหรือปิดบังทรัพย์สินมรดกเท่ากับหรือมากกว่าส่วนที่ตนจะได้ โดยฉ้อฉลหรือรู้อยู่ว่าตนทำให้เสื่อมประโยชน์ของทายาทคนอื่น ทายาทคนนั้นต้องถูกจำกัดไม่ได้รับมรดกฐานยกย้ายหรือปิดบังทรัพย์สินมรดก (ป.พ.พ. มาตรา 1605 วรรคแรก) ซึ่งมีความแตกต่างในคู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2554 บรรพ 2 มรดก กล่าวว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินมรดกและหนี้สินของเจ้ามรดกจะต้องไม่ปกปิดทรัพย์สินมรดกและหนี้สินนั้น โดยผู้นั้นจะต้องรายงานแก่ผู้รวบรวมหรือผู้จัดการมรดกตามที่ตนรู้มาทั้งหมด “ซึ่งไม่ได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะว่าหากทายาทที่มีสิทธิรับมรดกปกปิดหรือปิดบังทรัพย์สินมรดกจะต้องถูกจำกัดไม่ได้รับมรดกแต่ประการใด” [คู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2554 บรรพ 2 มรดก ข้อ 423 คู่มือประกอบคำอธิบายหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก เล่ม 2 (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2559 ข้อ 423 น. 131]

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 478/2539 จำเลยได้ยกย้ายหรือปิดบังทรัพย์สินมรดกของผู้ตายมากกว่าส่วนที่ตนจะได้และต้องถูกจำกัดมิได้รับมรดกของผู้ตายเลย (อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง, 2543)

6. การถูกจำกัดไม่ได้รับมรดก ตามหลักประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดก ทายาทผู้ที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเจตนากระทำให้เจ้ามรดกถึงแก่ความตายโดยมิชอบด้วยกฎหมาย มาตรา 1606 (1) ในความผิดฐานเจตนาฆ่าเจ้ามรดก ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288, 289 ทายาทผู้นั้นถูกจำกัดไม่ได้รับมรดกไม่รวมความผิดฐานกระทำให้เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย โดยประมาทเป็นเหตุให้เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 ซึ่งสอดคล้องกับคู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2554 บรรพ 2 มรดก แต่มีความแตกต่างคือตามหลักประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดก ทายาทผู้ที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าพยายามกระทำให้เจ้ามรดกถึงแก่ความตายโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ในความผิดฐานพยายามฆ่าเจ้ามรดก ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288, 289, 80 ทายาทผู้นั้นถูกจำกัดไม่ได้รับมรดก รวมถึงทายาท

ผู้ที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้เจตนากระทำหรือพยายามกระทำให้ผู้มีสิทธิรับมรดกก่อนตนถึงแก่ความตายโดยมิชอบด้วยกฎหมาย มาตรา 1606 (1) ในความผิดฐานเจตนาฆ่าหรือพยายามฆ่าเจ้ามรดกตามมาตรา 288, 289 ประกอบมาตรา 80 ทายาทผู้นั้นถูกจำกัดไม่ได้รับมรดก เช่นกัน แต่คู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2554 บรรพ 2 มรดก ทายาทที่ต้องห้ามไม่ได้รับมรดก คือ ทายาทที่เป็นเหตุทำให้เจ้ามรดกตาย รวมถึงความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย แม้การทำร้ายนั้นได้กระทำไปโดยพลาดหรือป้องกันตัวตามความจำเป็นหรือโดยอ้อม เช่น กรณีที่การเป็นพยานของทายาทนั้นมีส่วนทำให้เจ้ามรดกถูกลงโทษประหารชีวิต ทายาทผู้นั้นถูกจำกัดไม่ได้รับมรดก คำอธิบายหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก เล่ม 2 (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2559 ข้อ 433 น.145

7. การตัดทายาทไม่ได้รับมรดก ตามหลักประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดก เจ้ามรดกจะตัดทายาทโดยธรรมไม่ได้รับมรดก โดยวิธีการดังนี้ 1) โดยพินัยกรรม และ 2) โดยทำเป็นหนังสือมอบไว้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ ตัวทายาทผู้ถูกตัดมิได้รับมรดกนั้นต้องระบุไว้ให้ชัดเจน (ป.พ.พ. มาตรา 1608 แรก) หากเมื่อบุคคลใดทำพินัยกรรมจำหน่ายทรัพย์มรดกเสียหมดแล้วให้ถือว่าทายาทโดยธรรมที่ไม่ได้รับประโยชน์จากพินัยกรรมเป็นผู้ถูกตัดสิทธิมิได้รับมรดก (ป.พ.พ.มาตรา 1608 วรรคสอง) และการตัดทายาทโดยธรรมไม่ได้รับมรดก ผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นไม่มีสิทธิรับมรดกแทนที่ แต่ในส่วนคู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม พ.ศ.2554) บรรพ 2 มรดก กำหนดทายาทที่ต้องห้ามไม่ได้รับมรดก คือ ทายาทที่นับถือศาสนาต่างกับเจ้ามรดก [คู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2554 บรรพ 2 มรดก ข้อ 433(2) คู่มือประกอบคำอธิบายหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2559 เล่ม 2 ข้อ 433 น. 146] และผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามไม่มีสิทธิรับมรดกจากคนต่างศาสนา [คำอธิบายหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2559 เล่ม 2 ข้อ 433 น. 145, 146] นอกจากนี้เจ้ามรดกสามารถทำพินัยกรรมเพื่อบริจาคทรัพย์มรดกให้แก่ผู้ที่ไม่ได้เป็นทายาทโดยธรรมได้ ในจำนวนไม่เกิน 1 ใน 3 ของทรัพย์มรดก (ข้อ 366) ทั้งนี้ทรัพย์สินที่ผู้ตายทำวะกัฟ (บริจาค) ไปแล้ว หรือโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินให้บุคคลอื่นไปแล้ว โดยการยกให้ จำหน่าย ขาย แลกเปลี่ยนหรือนิติกรรมอื่น ๆ ที่ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ตามกฎหมายนี้ ทายาทไม่มีสิทธิได้รับทรัพย์สินดังกล่าวอีก [คู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2554 ข้อ 428 คู่มือประกอบคำอธิบายหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก ฉบับศาลยุติธรรม พ.ศ. 2559 เล่ม 2 ข้อ 428 น. 136,137]

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 497/2480 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เจ้ามรดกจะตัดทายาทมิให้รับมรดกก็ต้องแสดงเจตนาด้วยการทำพินัยกรรมหรือทำเป็นหนังสือ จะตัดด้วยปากเปล่ามิได้ (อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง, 2543)

8. อัตราส่วนแบ่งทรัพย์มรดกของผู้สืบสันดาน บิดามารดาและคู่สมรส

8.1 ผู้สืบสันดาน (บุตร) ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1629 (1) ที่อยู่ในลำดับเดียวกันชอบที่จะได้รับส่วนแบ่งในทรัพย์มรดกเท่ากัน (ป.พ.พ.มาตรา 1633) ผู้สืบสันดานในชั้นเดียวกันได้รับส่วนแบ่งเท่ากัน [ป.พ.พ. มาตรา 1633 (2)] ซึ่งมีข้อแตกต่างกับคู่มือกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2554 บรรพ 2 มรดก ทายาทที่เป็นเพศเดียวกันและที่อยู่ในลำดับเดียวกันจะได้รับในอัตราส่วนแบ่งในทรัพย์มรดกเท่า ๆ กัน ถ้าต่างเพศกันและอยู่ในลำดับเดียวกันให้แบ่งกันในรูปแบบชายสองส่วนต่อหญิงหนึ่งส่วน [คู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2554 บรรพ 2 มรดก ข้อ 450]

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 181/2518 บุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองโดยเลี้ยงดูร่วมกันยอมให้เรียกบิดาจนเป็นที่รู้กันทั่วไปมีสิทธิรับมรดกของบิดาได้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1627, 1629 (1) พี่น้องเจ้ามรดกซึ่งเป็นทายาทลำดับ (3) ถัดไป ไม่มีสิทธิรับมรดกของผู้ตาย (อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง, 2543)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 241/2522 เจ้ามรดกจดทะเบียนรับจำเลยที่ 2 เป็นบุตรบุญธรรม จำเลยที่ 2 จึงมีฐานะอย่างเดียวกับบุตรชอบด้วยกฎหมายของเจ้ามรดก ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1598/27 (อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง, 2543)

8.2 บิดามารดา ตามหลักประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดก ผู้สืบสันดานคนใดยังมีชีวิตอยู่ ป.พ.พ. มาตรา 1629 (1) หรือ มีผู้รับมรดกแทนที่บุตร (ป.พ.พ. มาตรา 1630) และมีบิดามารดายังมีชีวิตอยู่ ให้บิดามารดาได้ส่วนแบ่งเสมือนหนึ่งว่าเป็นทายาทชั้นเดียวกับบุตร (ป.พ.พ. มาตรา 1630 วรรคสอง) ในส่วนคู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2554 บรรพ 2 มรดก มีการระบุแยกย่อยดังนี้

8.2.1. บิดามีสิทธิได้รับมรดกหนึ่งในหกส่วนของกองมรดก ในกรณีที่เจ้ามรดกมีบุตรชายหรือผู้สืบสันดานสายชายที่เป็นเพศชาย [คู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2554 บรรพ 2 มรดก ข้อ 448 (1)]

8.2.2. บิดามีสิทธิได้รับมรดกหนึ่งในหกส่วนของกองมรดก และส่วนที่เหลือในกรณีที่เจ้ามรดกมีบุตรหญิงหรือผู้สืบสันดานสายชายที่เป็นเพศหญิง [คู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2554 บรรพ 2 มรดก ข้อ 448 (2)]

8.2.3. บิดามีสิทธิได้รับมรดกส่วนที่เหลือในกรณีที่เจ้ามรดกไม่มีบุตรและผู้สืบสันดานสายชาย [คู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2554 บรรพ 2 มรดก ข้อ 448 (3)]

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 525/2510 แม้โจทก์จะให้กำเนิดเจ้ามรดก แต่โจทก์กับเจ้ามรดกก็ไม่มีฐานะเป็นบิดาและบุตรต่อกันตามกฎหมาย ป.พ.พ. 1629 ซึ่งบัญญัติถึงบิดากับบุตรว่าเป็นทายาทซึ่งกันและกัน หมายถึงเป็นบิดาและบุตรต่อกันตามกฎหมาย มิฉะนั้นก็ไม่ใช่ทายาทและไม่มีสิทธิรับมรดกซึ่งกันและกัน (อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง, 2543)

8.2.4 มารดามีสิทธิในกองมรดกดังนี้

8.2.4.1. มารดามีสิทธิได้รับมรดกหนึ่งในหกส่วนของกองมรดกในกรณีที่เจ้ามรดกมีบุตร ผู้สืบสันดานสายชายหรือมีพี่น้องหลายคน [คู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2554 บรรพ 2 มรดก ข้อ 441 (1)]

8.2.4.2. มารดามีสิทธิได้รับมรดกหนึ่งในสามส่วนของกองมรดกในกรณีที่เจ้ามรดกไม่มีบุตร ไม่มีผู้สืบสันดานสายชายและไม่มีพี่น้องหลายคน [คู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2554 บรรพ 2 มรดก (ข้อ 441(2))]

8.2.4.3. มารดามีสิทธิได้รับมรดกหนึ่งในสามส่วนของกองมรดกที่เหลือจากการหักส่วนของคู่สมรสออกแล้วในกรณีที่เจ้ามรดกมีทายาทเป็นบิดา มารดาและคู่สมรสเท่านั้น [คู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ.2554 บรรพ 2 มรดก ข้อ441 (3)]

8.3 สามียภรรยา (คู่สมรส) ตามหลักกฎหมายทั้งสองฉบับมีความสอดคล้องเรื่องสิทธิรับมรดก แต่มีความแตกต่างกันเรื่องอัตราส่วนแบ่งการรับมรดกโดยมีรายละเอียดดังนี้

8.3.1 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดก

8.3.1.1 สามียหรือภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายมีชีวิตอยู่มีสิทธิรับมรดกของผู้ตาย

1) โดยได้รับมรดกและส่วนแบ่งเช่นเดียวกับบุตร กรณีที่ผู้ตายมีผู้สืบสันดาน (บุตร) ตามมาตรา 1629(1) หรือมีผู้รับมรดกแทนที่ตามมาตรา 1635(1) หรือ 2) โดยมีสิทธิได้รับมรดกครึ่งหนึ่ง กรณีที่ผู้ตายไม่มีผู้สืบสันดาน (บุตร) ตามมาตรา 1629(1) แต่มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันตามมาตรา 1629(3) หรือมีผู้รับมรดกแทนที่หรือมีบิดามารดาตามมาตรา 1629(2) ตามมาตรา 1635(2) หรือ 3) โดยมีสิทธิรับมรดกสองในสามส่วน กรณีที่ผู้ตายมีพี่น้องร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกันตามมาตรา 1629(4) หรือมีลูก บ้า น้ำ อา ตามมาตรา 1629(6) หรือมีผู้รับมรดกแทนที่หรือผู้ตายมีปู่ ย่า ตา ยายตาม มาตรา 1629(5) ตามมาตรา 1635(3) หรือ 4) โดยมีสิทธิรับมรดกของผู้ตาย ทั้งหมด กรณีผู้ตายไม่มีทายาทตามมาตรา 1629 ประกอบ มาตรา 1635(4)

คำพิพากษาฎีกาที่ 700/2517 จำเลยเป็นภริยาของผู้ตายโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส จำเลยจึงไม่ใช่ภริยาโดยชอบด้วยกฎหมาย อันจะถือว่าเป็นทายาทโดยธรรมที่จะมีสิทธิรับมรดกของผู้ตายได้ (อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง, 2543)

8.3.2 ตามคู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ.2554 บรรพ 2 มรดก

8.3.2.1 สามีโดยชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิได้รับมรดกของภริยา (ผู้ตาย) โดยสามีมีสิทธิได้รับมรดกหนึ่งในสองส่วนของกองมรดก กรณีที่ภริยา (ผู้ตาย) ไม่มีบุตรและผู้สืบสันดานสายชาย [ข้อ 436(1)] และสามีมีสิทธิได้รับมรดกหนึ่งในสี่ส่วนของกองมรดก กรณีที่ภริยา(ผู้ตาย)มีบุตรหรือผู้สืบสันดานสายชาย ข้อ 436(2)

8.3.2.2 ภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิได้รับมรดกและส่วนแบ่งของสามี (ผู้ตาย) โดยภริยามีสิทธิได้รับมรดกหนึ่งในสี่ส่วนของกองมรดก กรณีที่สามี (ผู้ตาย) ไม่มีบุตรและผู้สืบสันดานสายชาย [ข้อ 437(1)] และภริยามีสิทธิได้รับมรดกหนึ่งในแปดส่วนของกองมรดก กรณีที่สามี(ผู้ตาย)มีบุตรหรือผู้สืบสันดานสายชาย ข้อ 437(2) แต่หากสามี (ผู้ตาย) มีภริยาหลายคน ให้ภริยาแต่ละคนได้รับส่วนแบ่งเท่ากันจากส่วนที่ได้รับมาจากกองมรดกในอัตราส่วนหนึ่งในสี่ส่วนหรือหนึ่งในแปดส่วนแล้วแต่กรณี ข้อ 437 วรรคท้ายประกอบ [คำอธิบายหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2559 เล่ม 2 ข้อ 433 น.145]

9. การรับมรดกแทนที่ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดก มีการระบุการรับมรดกแทนที่ ในมาตรา 1639 กล่าวคือ ถ้าบุคคลใดซึ่งจะเป็นทายาทตามมาตรา 1629(1)(3)(4) หรือ (6) ถึงแก่ความตาย หรือถูกจำกัดมิให้รับมรดกก่อนเจ้ามรดกตาย ถ้าบุคคลนั้นมีผู้สืบสันดานรับมรดกแทนที่ถ้าผู้สืบสันดานคนใดของบุคคลนั้นถึงแก่ความตาย หรือถูกจำกัดมิให้รับมรดกเช่นเดียวกัน ก็ให้ผู้สืบสันดานของผู้สืบสันดานนั้นรับมรดกแทนที่ และให้มีการรับมรดกแทนที่กัน เฉพาะส่วนแบ่งเป็นราย ๆ สืบต่อกันเช่นนี้ไปจนหมดสาย แต่ในคู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2554 บรรพ 2 มรดกไม่ได้ระบุการรับมรดกแทนที่

10. วิเคราะห์และเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมาย สิทธิ การจำกัดสิทธิและการแบ่งทรัพย์สินมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดก กับคู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2554 มีการวิเคราะห์แยกย่อยประเด็นดังนี้

10.1 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดก กำหนดให้ทายาทตามพินัยกรรมจะมีสิทธิรับมรดกโดยพินัยกรรมจะต้องเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลเท่านั้น ซึ่งควรแก้ไขให้สอดคล้องกับคู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ.2554

ที่กำหนดให้ทนายทโดยพินัยกรรม แม้องค์กรที่ไม่เป็นนิติบุคคลก็มีสิทธิรับมรดกในฐานะทนายทโดยพินัยกรรม

10.2 คู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2554 บรรพ 2 มรดก กำหนดให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินของเจ้ามรดกจะต้องไม่ปกปิดทรัพย์สินมรดกและหนี้สินนั้น โดยผู้นั้นจะต้องรายงานแก่ผู้รวบรวมหรือผู้จัดการมรดกตามที่ตนรู้มาทั้งหมด ซึ่งไม่ได้บัญญัติบทลงโทษไว้โดยเฉพาะสำหรับทนายทที่ทำการปกปิดหรือปิดบังทรัพย์สินมรดก

อภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์และสรุปผลจากผลการศึกษากการเปรียบเทียบสิทธิ การจำกัดสิทธิและการแบ่งทรัพย์สินมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดก กับคู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2554 บรรพ 2 มรดก ในมิติสังคมพหุวัฒนธรรม พบประเด็นที่น่าสนใจสะท้อนให้เห็นถึงการใช้หลักกฎหมายสำหรับประเทศไทยนั้น ต้องคำนึงถึงความแตกต่างโดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความอ่อนไหวทางวัฒนธรรม การตัดสินใจหรือการนำกฎหมายมาใช้บังคับต้องพิจารณาในหลักเกณฑ์ คือคู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2554 บรรพ 2 มรดก ใช้บังคับได้เฉพาะในสี่จังหวัดชายแดนใต้ คือจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล ทั้งนี้คู่ความทั้งสองฝ่ายต้องเป็นอิสลามศาสนิก โดยประเด็นในการศึกษาเปรียบเทียบครั้งนี้สามารถแยกออกเป็น 9 ประเด็นหลัก ประเด็นในการเปรียบเทียบเรียงตามความสำคัญตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดกเป็นหลัก ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้พบประเด็นที่สอดคล้องและคล้ายคลึงกัน 2 ประเด็น ได้แก่ นิยามทรัพย์สินมรดก การสืบทอดมรดก ในส่วนประเด็นที่มีความแตกต่างกัน 7 ประเด็น และต้องพิจารณาในรายละเอียด ได้แก่ ประเด็น อัตราส่วนแบ่งทรัพย์สินมรดกของผู้สืบสันดาน บิดามารดาและคู่สมรสตามคู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก(ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2554 โดยในประเด็นที่แตกต่างมีผลต่อการทำความเข้าใจ และตรงตามบริบททางวัฒนธรรม มีรายละเอียดดังผลการวิจัยข้างต้น

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเปรียบเทียบสิทธิ การจำกัดสิทธิและการแบ่งทรัพย์สินมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดก กับคู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2554 บรรพ 2 มรดก ในมิติสังคมพหุวัฒนธรรมเป็นการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบวิเคราะห์ และเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมายเนื่องจากในการศึกษาที่ผ่านมาพบว่ามีการศึกษาเพียง

ในประเด็นปัญหา และแนวทางแก้ไขการแบ่งมรดกตามบทบัญญัติอิสลาม แต่ยังไม่มีการศึกษาเปรียบเทียบ การศึกษาครั้งนี้สะท้อนให้เห็นถึงการใช้หลักกฎหมายสำหรับประเทศไทยต้องคำนึงถึงความแตกต่างโดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความอ่อนไหวทางวัฒนธรรม รัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงมีความจำเป็นที่ต้องทราบและทำความเข้าใจบัญญัติกฎหมายอิสลาม เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับบริบทของคนในพื้นที่ โดยประเด็นนิยามทรัพย์สินมรดก การสืบทอดมรดกมีความคล้ายคลึงกัน และในประเด็นอื่น ๆ มีความแตกต่างตามรายละเอียดดังผลการวิจัย นอกจากนี้ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดก มาตรา 1603 เกี่ยวกับทายาท ได้แก่ การเพิ่มเติมทายาทประเภทที่สามคือองค์การของรัฐ แม้องค์กรที่ไม่เป็นนิติบุคคลก็มีสิทธิรับมรดกตามพินัยกรรมให้มีความสอดคล้องกับคู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2554 บรรพ 2 มรดก และในส่วนของเพิ่มบทลงโทษทายาทคนที่ทำการยกย้ายหรือปิดบังทรัพย์สินมรดกจะต้องถูกจำกัดไม่ให้รับมรดกให้มีความสอดคล้องกับบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ควรมีการเผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิ การจำกัดสิทธิและการแบ่งทรัพย์สินมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดก และคู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ.2554 บรรพ 2 มรดก เพื่อให้เกิดความเข้าใจตามสังคมพหุวัฒนธรรม เช่น บรรจุเข้าไปในหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษา เผยแพร่ให้ดาโต๊ะยุติธรรมประจำศาลในจังหวัดปัตตานี จังหวัดนราธิวาส จังหวัดยะลา และจังหวัดสตูล เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาคดีในศาล รวมถึงคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดดังกล่าวเผยแพร่สร้างความเข้าใจลดความขัดแย้งในสังคม

1.2 บทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดก มาตรา 1603 ในส่วนที่ควรปรับแก้เพื่อเปิดกว้างให้เจ้าของทรัพย์สินมรดก คือ ทายาทประเภทที่สามคือองค์การของรัฐ แม้องค์กรที่ไม่เป็นนิติบุคคลก็มีสิทธิรับมรดกตามพินัยกรรมให้มีความสอดคล้องกับคู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัว และมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ. 2554 บรรพ 2 มรดก

1.3 บทบัญญัติคู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัว และมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ.2554 บรรพ 2 มรดก ข้อ 423 ในส่วนที่ควรแก้ไขเพิ่มเติมคือบทลงโทษทายาทคนที่ทำการยกย้าย

หรือปิดบังทรัพย์สินมรดกจะต้องถูกจำกัดไม่ให้รับมรดกให้มีความสอดคล้องกับบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดก

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับการรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรม ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการรับมรดกในฐานะทายาทโดยพินัยกรรม และผู้รับทรัพย์สินมรดกตามพินัยกรรมในการศึกษาครั้งต่อไป

รายการอ้างอิง

- พระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลาและสตูล พ.ศ. 2489, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 63/ตอนที่ 77. หน้า 633/3.
- พิชัย นิลทองคำ. (2550ก). พระราชบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (บรรพ 1-6). กรุงเทพฯ: อทตยา มิเลนเนียม.
- พิชัย นิลทองคำ. (2550ข). พระราชบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา. กรุงเทพฯ: อทตยา มิเลนเนียม.
- วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์. (2563). กฎหมายแพ่งพิสดาร เล่ม 4 (ฉบับปรับปรุงใหม่). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดแสงจันทร์การพิมพ์.
- สำนักงานศาลยุติธรรม. (2554). คู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก ฉบับศาลยุติธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม.
- สำนักงานศาลยุติธรรม. (2559). คำอธิบายหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก ฉบับศาลยุติธรรม เล่ม 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม.
- อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง. (2543). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ.